

Scapania apiculata

Timmerskapania

Klass: *Marchantiopsida*, **Ordning:** *Jungermanniales*, **Familj:** *Scapaniaceae*, **Släkte:** *Scapania* (skapaniör), **Art:** *Scapania apiculata* - timmerskapania Spruce **Synonymer:**

Kännetecken

Timmerskapania är en mycket småvuxen bladlevermossa, som i likhet med flertalet övriga skapania-arter har blad som är kluvna i två olikstora, ihopvikta flikar (lobber). Arten kännetecknas av spetsiga, sneda bladlobber, stora celler med kraftiga hörnförtjockningar och encelliga, rödaktiga groddkorn. På blad med groddkorn saknas oftast helt lobbering, vilket inte är fallet hos någon annan skapania-art. Genom avsaknad av bladtänder skiljer den sig från sågskapania *S. umbrosa*, även från unga individer av denna art. Svepen och sporkapslar är sällsynta medan groddkorn nästan alltid förekommer rikligt.

Utbredning och status

Arten förekommer sällsynt (ca 70 lokaler) från Småland till Jämtland. Därtill finns en observation gjord i Åsele lappmark på 1990-talet (B. G. Jonsson, muntl.). Under 2000-talet utförde Henrik Weibull flera riktade inventeringar och fann den på flera nya lokaler. Den kan möjligen vara något förbisedd p.g.a. sin ringa storlek. Arten finns mycket sällsynt i Norge och i Finland. Totalutbredningen omfattar Europa, Asien och Nordamerika. Den är subarktisk till subalpin, holarktisk. Arten är rödlistad även i Finland (CR) och flera andra länder. Den finns dessutom med på den europeiska rödlistan.

Ekologi

Mossan växer på hård ved som tidvis blöts ned och hittas ofta på omkullfallna trädstammar intill vattendrag och skogstjärnar, i skuggigt läge, inte sällan tillsammans med fingermossa *Lepidozia reptans*, liten hornflikmossa *Lophozia ascendens* och andra levermossor. Arten är en primärkolonisationskraft med svag konkurrenskraft. Flera av lokalerna är belägna i relativt örtrik skogsmark.

Hot

Ett begränsat antal lokaler och totalt sett en liten population innebär ett hot mot artens fortbestånd. Alla skogsskötselåtgärder på eller i närheten av lokalerna utgör ett hot. På lång sikt torde de olikåldriga, under lång tid orörda skogarnas tillbakagång även utgöra ett allvarligt hot.

Åtgärder

Samtliga aktuella fyndlokaler måste ges ett ändamålsenligt skydd vilket måste inkludera en god tillgång på död ved liksom expositionsskydd samt att strandmiljön inte tillåts torka upp under någon längre period. Äldre, obesökta fyndlokaler bör snarast återbesökas för att utröna artens aktuella status.

Övrigt

Utländska namn - NO: Fakkeltvibladmose, FI: Kantokinnassammal.

Åtgärdsprogram: Fastställt

Litteratur

- Amakawa, T. & Hattori, S. 1953-5. A revision of the Japanese species of Scapaniaceae 1-3. *J. Hattori Bot. Lab.* 9: 45-62, 12: 91-112, 14: 71-90.
- Damsholt, K. 2002. Illustrated flora of Nordic liverworts and hornworts. -- Nordic Bryological Society, Copenhagen and Lund
- Jørgensen, E. 1934. Norges levermoser. *Bergens Mus. Skr.* 16.
- Müller, K. 1951-58. *Die Lebermoose Europas*. I L. Rabenhorsts Kryptogamen-Flora von Deutschland und der Schweiz 3 uppl. 6(1) & 6(2). Leipzig.
- Schuster, M.R. 1974. *The Hepaticae and Anthocerotae of North America III*. New York & London.
- Weibull, H. 2007. Åtgärdsprogram för sällsynta skapanior på tidvis översvämmad ved. Remissversion. Naturvårdsverket.
- Weibull, H. 2008. Inventering av hårklomossa och skapanior på ved vid vatten. Länsstyrelsens Rapportserie 2008:15. Natur- Och Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen Västmanlands län

Författare

Erik Sjögren 1984. Rev. Tommy Pettersson 1998. Uppdaterad 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.